

4.

Godba požarne brambe na Bohinjski Bistrici

Malo je znano, da je v Bohinju začetek tudi ene izmed najstarejših godb na Slovenskem. Kljub temu je večina že slišala za Ravharsko godbo na pihala, ki so jo sestavljali prebivalci vasi Ravne v Bohinju, redko kdo pa ve, da je že vsaj 50 let pred tem v Bohinju začela delovati Kovinarska godba, ki se je kasneje preimenovala v Godbo požarne brambe na Bohinjski Bistrici.

V Bohinju so se kovači in delavci Kranjske industrijske družbe navdušili nad igranjem inštrumentov, za kar je zaslužen Nikolaj Bernard. Njegova družina je prišla v Bohinj s Češke in zato ni čudno, da je ravno Bernard začel okoli sebe zbirati nadarjene fante, delavce-kovače, ki so leta 1874 pričeli z vajami in ustanovili prvo godbo, ki jo je vodil sam. V tej mali godbi na pihala so igrali: Preželj, Šoberl, Repinc, Žmitek, Žen, Ravnik, Iskra, Torkar, Čop in še mnogi drugi.¹⁹ Zasedba male pihalne godbe je omogočala igranje samo veselih domačih viž, vendar pa je s tem pričela prebujati navdušenje za slovensko glasbeno ustvarjalnost med ljudmi Bohinja in Gorenjske.

Število godbenikov je le počasi naraščalo, predvsem zaradi tega, ker so morali sami kupovati instrumente. Z ustanovitvijo požarne brambe leta 1882 na Bohinjski Bistrici je tudi godba prišla pod okrilje gasilcev²⁰, saj je bil Nikolaj Bernard tudi gasilec. Sprva imenovana Kovinarska godba se je ob priključitvi h gasilcem preimenovala v Godbo požarne brambe na Bohinjski Bistrici, kljub temu pa je potrebno izpostaviti, da je Nikolaj ob pisanju svojih spominov v 91. letu starosti navedel, da se je godba požarne brambe ustanovila leta 1886 in je štela 17 godcev, skupaj s požarno brambo pa je bilo 64 mož.²¹ Ne glede na leto priključitve k požarni brambi, je godba s tem pridobila na organiziranosti in lažjemu delovanju.

Sprva so vadili pri Bernardu doma, pozneje pa v mizarški delavnici, in sicer ob sobotah in nedeljah, včasih pa tudi med tednom, kakor je nanese čas. Igrali so lažje koračnice, valčke, polke, venčke slovenskih narodnih, pa tudi uverture. Češki valčki so predstavljali železni repertoar takratne zasedbe.²²

Godba požarne brambe na Bohinjski Bistrici leta 1887 (vir slike: arhiv društva, opis oseb: Nikolaj Bernard²³)

Prva vrsta z leve: Janez Žen, Lorenc Markizeti, Janez Mencinger (gostilničar v Bohinjski Bistrici), Franc Mencinger, Nikolaj Bernard (kapelnik), Matevž Žnidar, Janez Mencinger, Miha Ravnik, Matevž Babič.

Druga vrsta z leve: Valentin Mencinger, Luka Šoberle, Janez Šoberle, Franc Preželj, Janez Žmitek, Peter Oblak.

Bohinj je bil takrat kulturno središče Gorenjske. Imeli so pevsko društvo (zbor je štel 25 članov, prirejali so samostojne koncerte), čitalnico, godbo in gasilce. Godba je bila zelo priljubljena po vsej Gorenjski, saj je bila edina do Ljubljane. Nastopala je v Kranju, Radovljici, Begunjah in na Bledu. Nastopali so predvsem na gasilskih proslavah, tradicionalno pa so sodelovali na praznovanju sv. Florjana, ko so šli tudi v sprevodu okoli Bohinja. Zelo slovesno so praznovali 1. maj. Že ob štirih zjutraj so igrali skozi vas, potem pa odšli na hrib Rebno nad Bohinjsko Bistrico in igrali za razvedrilo.

Leta 1890 je požar uničil fužine v Bohinjski Bistrici, bohinjski fužinarji, ki niso več našli dela v domačem kraju, so morali s trebuhom za kruhom na Jesenice, kjer se je takrat začela širiti industrija. Tako kot pri organiziranosti požarne brambe se je tudi godba skupaj z Bernardom postopoma preselila na Jesenice, kljub temu so godbeniki, ki so si delo našli v Bohinju, še vedno delovali, vendar v številčno manjšem obsegu. Zadnja slika gasilske godbe iz Bohinjske Bistrice je nastala ob 30-letnici gasilskega društva v letu 1912. Danes Pihalni orkester Jesenice–Kranjska Gora kot leto njihove ustanovitve obeležuje prav začetke iz Bohinjske Bistrice.

4.1. Nikolaj Bernard

Leta 1839 je baron Žiga Zoisa zahteval tri strokovnjake, mojstre za ključavničarje, mizarje in livarje. Prišli so trije Čehi, med njimi tudi Albert Bernard kot ključavničar.

Nikolaj Bernard se je rodil 14. aprila 1849 kot prvi od osmih otrok Albertu Bernardu in Rozaliji Kueller v hiši št. 100 na Bohinjski Bistrici. Ko je bil star 12 let, si je že sam služil svoj kruh. Na posebnem službenem spričevalu, ki mu ga je izstavilo vodstvo fužin barona Zoisa v Bohinjski Bistrici leta 1869, je zapisano, da je Bernard delal od leta 1861 do leta 1868 kot stružilec v splošno zadovoljstvo podjetja.

Bernard je bil srednje velike in sloke postave, močnih brk in ličnih kosti ter jasnih oči. Govoril je malo, a njegove besede so bile vedno preudarne. Njegovi življenjski ideali so bili družina, služba, lasten dom in godba, vse mu je uspelo v polni meri.

Ko so leta 1869 prešle fužine v Bohinjski Bistrici v okvir takratne Kranjske industrijske družbe (KID), je Bernard ostal pri novih gospodarjih. Leta 1879 se je poročil z domačinko Ivano Iskra. To je bila prva poroka, na kateri so bili ženin in nevesta ter svatje oblečeni v moderne obleke in ne več v narodne noše. Ko pa je železarna v Bohinjski Bistrici 7. oktobra 1890 pogorela, se je skupaj z drugimi bohinjskimi železarji preselil na Jesenice. Tam je delal do leta 1930, ko se je upokojil. S tem, ko je delal v železarstvu polnih 69 let, je dosegel najvišje število službenih let tako med gorenjskimi železarji kot verjetno tudi v evropskem prostoru.

Po preselitvi na Jesenice je bil tudi prvi kapelnik tovarniške godbe na pihala. Pod njegovo veščo roko je bilo prirejenih veliko uspelih koncertov širom Slovenije. Iz njegove šole je izšlo več dobrih godbenikov, ki so širili glasbeno kulturo daleč naokoli.²⁴